23

LE RÊVE DE JULIEN

Julien prenait haleine un instant à l'ombre de ces grandes roches, et puis se remettait à monter. Bientôt par un étroit sentier à peine marqué et qui sert seulement aux gardiens des chèvres, il se trouva debout sur un roc immense et bien sûr d'être séparé de tous les hommes. Cette position physique le fit sourire, elle lui peignait la position qu'il brûlait d'atteindre au moral. L'air pur de ces montagnes élevées communiqua la sérénité et même la joie à son âme…

Julien, debout, sur son grand rocher, regardait le ciel, embrasé par un soleil d'août. Les cigales chantaient dans le champ au-dessous du rocher, quand elles se taisaient tout était silence autour de lui. Il voyait à ses pieds vingt lieues de pays. Quelque épervier parti des grandes roches au-dessus de sa tête était aperçu par lui, de temps à autre, décrivant en silence ses cercles immenses. L'œil de Julien suivait machinalement l'oiseau de proie. Ses mouvements tranquilles et puissants le frappaient, il enviait cette force, il enviait cet isolement.

C'était la destinée de Napoléon, serait-ce un jour la sienne?

(STENDHAL, LE ROUGE ET LE NOIR)

JULIÁNŮV SEN

Julián si na chvíli ve stínu vysokých skal odpočinul a pak stoupal dále. Brzy se dostal úzkou, sotva znatelnou stezkou, jíž používají jenom pastevci koz, na ohromnou skálu, kde byl docela jistý před lidmi. Usmíval se, neboť vysoká poloha místa, na němž stál, mu znázorňovala duševní výši, jíž horoucně toužil dosáhnout. Čirý horský vzduch plnil jeho duši jasem, a dokonce radostí…

Julián stál na vrcholku vysoké skály a pohlížel k nebi, na němž plálo srpnové slunce. V poli pod skálou cvrkaly cikády; když umlkly, bylo kolkolem hluboké ticho. Pod nohama viděl kraj v okruhu dvaceti mil. Chvílemi viděl, jak z vysokých skal nad jeho hlavou vzlétá krahujec a opisuje tiše ve vzduchu široké kruhy.

Julián bezděky sledoval zrakem dravého ptáka. Jeho klidné, mocné pohyby v něm vzbuzovaly obdiv; záviděl mu jeho sílu, záviděl mu jeho samotu.

Takový byl osud Napoleonův. Bude to jednou též jeho osud?

(PŘELOŽIL OTAKAR LEVÝ)

Poznámka: Většina překladů souvislých textů i jednotlivých výrazů ve výkladu a cvičeních v lekcích 23, 24, 25 je citována z publikovaných překladů francouzských literárních děl. Neznamená to ovšem, že by tyto překlady byly jediné možné.

PŘEKLADATELSKÉ POSTUPY *PROCÉDÉS DE TRADUCTION*

Jen v omezené míře můžeme při převodu mezi francouzštinou a češtinou, tedy dvěma jazyky typologicky odlišnými, užít doslovného překladu *(traduction littérale, le mot-à-mot)*, v němž si přímo odpovídají jednotlivé lexikální jednotky i slovní druhy:

Quelqu'un sonne. C'est le facteur. Il apporte une lettre.

Někdo zvoní. Je to listonoš. Přináší dopis.

Daleko častěji musíme pro vyjádření téhož sdělení v cílovém jazyce užít jiného překladatelského postupu, nebo ještě častěji kombinace několika postupů. Probereme si ty nejzákladnější.

TRANSPOZICE – *TRANSPOSITION*

A TRANSPOZICE SLOVNÍHO DRUHU – *TRANSPOSITION D'UNE PARTIE DU DISCOURS*

Tato transpozice spočívá v tom, že týž sémantický obsah je vyjádřen v cílovém textu jiným slovním druhem než v originálu.

a) Jednoduchá (simple)

Une robe **de soir** ***Večerní*** *šaty* (substantivum > adjektivum)
Des blessés **graves** ***Těžce*** *ranění* (adjektivum > adverbium)
Ça le rendait **furieux** *Přivádělo ho to k* ***zuřivosti*** (adjektivum > substantivum)
Transpozice může být povinná (obligatoire) nebo nepovinná (facultative): Son visage était tout à coup **livide, pétrifié.** *Jeho tvář byla najednou* ***zsinalá, zkamenělá.*** Nebo (lépe): *Jeho tvář náhle* ***zesinala, zkameněla.***

b) Dvojnásobná (double) popřípadě **několikanásobná** (multiple)
Il travaillait **avec une grande précision**. *Pracoval* ***velmi přesně.***
U dvojnásobných transpozic bývá jedna primární (základní, de base), zde: **précision** ***přesně*** (Il travaillait avec précision. *Pracoval přesně.*), druhá sekundární (závislá, non-autonome), zde: **grande** ***velmi*** (une grande précision *velmi přesně*).
Příklad trojnásobné transpozice: Il continue son éducation musicale. *Stále se vzdělává v hudbě.* (sloveso *continue* > adverbium *stále*, substantivum éducation > sloveso *vzdělává*, adjektivum musicale > substantivum *hudba*)
Při dvoj- nebo vícenásobné transpozici mohou větné členy změnit svou závislost: Il l'interrogea du regard. *Zadíval se na ni tázavě.* – Après une nuit de voyage… *Po noční cestě…* Řídící členy **interrogea, une nuit** se staly závislými (*tázavě, noční*), závislé **du regard, de voyage** se staly řídícími (*Zadíval se, Po cestě*). Tomuto postupu se někdy říká **chassé-croisé** (záměna, rošáda).

B TRANSPOZICE SYNTAKTICKÁ – *TRANSPOSITION SYNTAXIQUE*

Při této transpozici mění větné členy (termes de proposition) svou funkci, sloveso může změnit rod (pasivní v aktivní nebo naopak) a to, co je v jednom jazyce vyjádřeno větným členem, může být vyjádřeno vedlejší větou.

a) Transpozice pasivum ≷ aktivum
Il fut réveillé par les enfants. *Vzbudily ho děti.*
Pasivní konstrukce se změnila v aktivní, podmět **il** byl transponován v předmět ***ho***, příslovečné určení původce děje (complément d'agent) **par les enfants** v podmět **děti.**
Les fleurs jonchaient les trottoirs. *Chodníky byly vystlány květinami.* Zde se naopak francouzská aktivní konstrukce změnila v českou pasivní.
b) Transpozice větný člen ≷ vedlejší věta (un terme de la proposition ≷ proposition subordonnée) Jádrem tohoto postupu bývá transpozice substantivum ≷ sloveso.
– předmět ≷ věta předmětná
Je ne regrette pas **mon refus**. *Nelituji,* ***že jsem odmítl.***
– příslovečné určení času ≷ věta časová
A votre arrivée ici… *Když* ***jste*** *sem* ***přijel…***
– přísl. určení způsobu ≷ věta způsobová
On peut marcher **à volonté**. *Člověk může chodit,* ***jak se mu zachce.***
– přívlastek neshodný (complément de nom) ≷ věta přívlastková
J'ai un plan **d'organisation** … *Mám plán, jak to* ***zorganizovat*** …

C TRANSPOZICE FRANCOUZSKÉHO PODSTATNÉHO JMÉNA DO ČEŠTINY – *TRANSPOSITION DU SUBSTANTIF FRANÇAIS EN TCHÈQUE*

Ve srovnání s jinými jazyky má francouzština poměrně větší frekvenci substantiva; říká se o ní, že má nominální charakter. Francouzské substantivum často vyjadřuje děj: lors de son **arrivée** – *když* ***přijel,*** nebo vlastnost: un air **de fête** – ***slavnostní*** *vzhled.* V češtině se mnohem častěji vyjádří slovesem to, co ve francouzština podstatným jménem:
Ils préfèrent une **bouderie** à l'**effort** de la **conversation**.
Raději ***se tváří uraženě,*** *než by* ***se pokusili*** *spolu* ***hovořit.***
Pokud máme ve francouzštině možnost synonymního vyjádření, pak formulace verbální spadá spíše do stylu hovorového, je rozvláčnější, ně-

kdy neobratná; nominální vyjádření je sevřenější, elegantnější; užívá se mj. v tzv. úředním jazyce (langue administrative):

Ils cédèrent à une **promesse** formelle d'**impunité**. (Ils ont cédé, parce qu'**on leur a promis** formellement qu'**ils ne seraient pas punis**.)
Ustoupili, protože ***jim bylo*** *výslovně* ***slíbeno, že nebudou potrestáni.***

Při překládání nesmíme mechanicky přenášet způsob vyjadřování, typický pro určitý jazyk, do jazyka jiného. Tak při překladu do češtiny uvážíme, zda by verbální vyjádření nebylo přirozenější než nominální, a naopak při překladu do francouzštiny nezapomeneme, že verbální vyjádření můžeme často vhodněji nahradit nominálním.

EXERCICES

1. Observez et commentez les transpositions opérées (23 A)
l'air pur de ces montagnes *čirý horský vzduch*; le ciel embrasé par un soleil d'août *k nebi, na němž plálo srpnové slunce;*
l'oiseau de proie *dravý pták*. Quelque épervier parti des grandes roches au-dessus de sa tête était aperçu par lui, de temps à autre, décrivant en silence ses cercles immenses. *Chvílemi viděl, jak z vysokých skal nad jeho hlavou vzlétá krahujec a opisuje tiše ve vzduchu široké kruhy.*

Adjectif

2. Remplacez le complément de nom (de + substantif) par l'adjectif tchèque
● les moyens **de transport** → ***dopravní*** *prostředky*
les partis de gauche, les canaux d'irrigation, les travaux de drainage, les leviers de commande, les gaz d'échappement, la piste d'envol (d'un avion), le foyer d'étudiants, la soupape de sûreté, la Galerie des Glaces, le travail d'équipe.

3. Remplacez l'adjectif tchèque par un substantif précédé par
a) de: ● **záchranný** přístroj → *un appareil* ***de sauvetage***

rybářská síť, letní šaty, slaměný klobouk, pracovní úraz, výzkumný program, obchodní přístav, pravicová strana, studentský pokoj, zásadní námitka, čestné slovo

b) de: ● **včerejší** program → *le programme* ***d'hier***
noční směna, kupní síla, železná ruda, přistávací dráha, rychlostní skříň, obchodní síť, bezpečnostní opatření, úroková míra, pracovní podmínky

c) sans: ● **bezúspěšný** pokus → *une tentative* ***sans succès***
bezbranný člověk, bezdrátový telegraf, bezzásadová morálka, beznadějná láska, bezpodmínečná kapitulace, bezvýhradný souhlas, bezvýznamná záležitost

d) d'autres prépositions (à, en, pour, par…): papírový sáček, dřevěná stavba, olejová lampa, keramické dlaždice, plynový sporák, skleněný popelník, automobilový olej, kolečkové brusle, dálkové studium, parní stroj, zlatý prsten

4. Traduisez en faisant la distinction
une cuiller à café × une cuiller de café; un verre de / à vin, une assiette de / à soupe, un tonneau de / à bière, une corbeille de / à fruits
– Savez-vous quel est le sens figuré et famillier de l'expression **panier à salade**?

INFINITIF FRANÇAIS – SUBSTANTIF VERBAL TCHÈQUE

5. a) Traduisez en tchèque
● Pour augmenter le volume des exportations, il faudra faire un effort supplémentaire. → *Pro zvýšení vývozu bude třeba zvýšeného úsilí.*

Pour supprimer les difficultés Pour accélérer les travaux de réparation Pour faciliter la vente des produits Pour assurer un meilleur rendement Pour réduire les frais de production Pour surmonter tous les obstacles	il faudra faire un effort supplémentaire.

b) Traduisez en français
● Pro zjištění výše škod doporučuje konference vypracovat podrobnou studii.
→ *Pour établir le montant des dégâts, la conférence recommande de mettre au point une étude détaillée.*

Pro porovnání výhod obou návrhů	doporučuje
Pro objasnění příčin krize	konference
K důslednému rozboru situace	vypracovat
K vyřešení tohoto sporu	podrobnou
Pro stanovení minimální mzdy	studii.
Pro zajištění lepších podmínek	

6. Dites en tchèque à la voix active

a) ● Vous **serez dépassé** par les événements. → *Události vás* ***předběhnou.***

1. Elle fut réveillée par le chant du coq. – 2. L'ancienne lampe à huile a été remplacée par une ampoule électrique. – 3. On dit que cet arbre a été planté par Napoléon. – 4. Cet édifice a été conçu et construit par Le Corbusier. – 5. Tous les regards étaient fixés sur lui. – 6. Le commissaire était préoccupé par l'affaire de la drogue. – 7. Nous sommes attendus par Monsieur le Conservateur. (texte 4 B)

b) ● Il s'est enfui pour **ne pas être grondé** par son père. → *Utekl, aby ho* ***nehuboval*** *otec / aby ho otec nehuboval.*

Il s'est enfui pour ne pas être	attrapé par un policier.
	interrogé par l'inspecteur.
	examiné par le médecin.
	battu par ses camarades.
	vu par le concierge.
	mordu par le chien.

7. Transposition double

a) Déterminez le genre des transpositions opérées

1. Il a eu une grave maladie. *Byl vážně nemocen.* – 2. Il s'obstine à le nier. *Tvrdošíjně to popírá.* – 3. De jeunes chômeurs protestent. *Nezaměstnaná mládež protestuje.* – 4. Quel orgueil fou il faut avoir! *Jak šíleně pyšný musí být člověk!* – 5. Mon père est toujours le même. Une activité formidable. *Můj otec je pořád stejný. Úžasně čilý.* – 6. Paris fourmillant de lumières nocturnes… *Světelné hemžení noční Paříže…*

b) Lesquelles de ces transpositions qualifierait-on de chassé-croisé?

SUBSTANTIF FRANÇAIS – PROPOSITION SUBORDONNÉE TCHÈQUE

8. Comparez et commentez

1. Je lui reprochais l'excès de son amour. *Vyčítal jsem jí, že mě má příliš ráda.* – 2. Il avait une horrible sensation de gâchis, de ratage. *Měl strašlivý pocit, že něco pokazil, promeškal.* – 3. Il pensait à la scène de sa séparation avec Mary. *Myslil na to, jak se odehrál jeho rozchod s Mary.* – 4. Il avait refusé le baptême. *Odmítl se dát pokřtít.* – 5. C'est à vous, surtout, que je dois la publication de ce livre. *Za to, že kniha vyšla, děkuji především vám.* – 6. On ignore le nombre des nouveaux internés, le lieu de leur détention et leur sort. *Neví se, kolik je nově zatčených, kde jsou vězněni a jaký je jejich osud.*

9. Dans les phrases suivantes, transposez le substantif français en verbe tchèque (le complément par une proposition subordonnée)

● Nous avons appris la nouvelle. → *Dozvěděli jsme se, co se stalo.*

a) 1. Nous sommes très contents de votre arrivée. – 2. Elle attendait le réveil de l'enfant. – 3. La jeune fille simula un bâillement. – 4. On ne pouvait compter sur la présence du médecin. – 5. Il ne trouva pas l'emploi de son énergie.

b) 1. Le Ministère de la Santé a autorisé la mise en vente de nouveaux produits pharmaceutiques. – 2. Depuis la reprise en main, par les pays producteurs de pétrole, de leurs richesses naturelles, les événements se sont précipités. – 3. Le gouvernement libanais laisse aux membres de la Ligue le choix de la date et du lieu d'une telle réunion. – 4. Pour commencer il a demandé mon nom et mon adresse.

c) Dites si la transposition est obligatoire. Pour les cas facultatifs proposez d'autres variantes.

10. Traduisez en français (transposition verbo-nominale)

a) proposition subordonnée temporelle – complément circonstanciel de temps

1. Než se vlak zastavil… – 2. Sotva vlak přijel… – 3. Když se obě delegace setkaly… – 4. Od té doby, kdy došlo k setkání obou delegací… – 5. Než vlak odjel… – 6. Poté, co vlak odjel…

b) Déterminez la nature de la subordonnée / du complément correspondant

1. Nechápala jsem, proč se na mne zlobí. – 2. Neptejte se mě, jak se jmenuje moje voňavka. – 3. Když jsem se vrátil domů, šel jsem si lehnout. – 4. Ma-

minka čekala, až se vzbudím. – 5. Přestože vřele souhlasili, nevěděli jsme, co si myslí doopravdy. – 6. Chtěli jsme se zeptat, jak se mu vede.

NOTE

L'avantage de l'expression nominale? Elle vous dispense du souci de la concordance des temps!

11. Remplacez la proposition complément d'objet par un complément d'objet direct

● Lékaři nevědí, kolik je raněných. → *Les médecins ignorent le nombre des blessés*

a)

Chemici	nevědí	jaká je povaha toho plynu.
Výzkumní pracovníci		jak působí toto záření.
Statistikové		jak dopadla anketa.
Příslušné úřady		kdy a kde se narodil.

b)

Nevěděli jsme	že je přítomen ministr.
	že časopis vychází.
	proč se tak chováte.
	proč k té události došlo.

12. Etudiez et comparez deux traductions d'une même phrase

1. Pendant que je me rasais, je me suis demandé ce que j'allais faire et j'ai décidé d'aller me baigner. **a)** *Při holení jsem uvažoval, co budu dělat, a rozhodl jsem se pro koupání.* **b)** *Mezitím, co jsem se holil, v duchu jsem se tázal, co budu celý den dělat, a rozhodl jsem se, že se půjdu koupat.*
2. Je me suis levé sans rien dire et il m'a précédé vers la porte. **a)** *Mlčky jsem vstal a on mě předešel a zamířil ke dveřím.* **b)** *Beze slova jsem se zvedl a on šel ke dveřím přede mnou.*
3. Comme il était occupé, j'ai attendu un peu. **a)** *Protože byl zaměstnán, chvilku jsem čekal.* **b)** *Měl něco na práci, a tak jsem musel pár minut čekat.*
4. C'est à ce moment que je me suis aperçu qu'il claudiquait légèrement. **a)** *Brzo jsem zpozoroval, že napadá lehce na jednu nohu.* **b)** *V tom okamžiku jsem si všiml, že lehce kulhá.*
5. Mais j'ai été distrait par une cloche qui sonnait à l'intérieur des bâtiments.

a) *Ale pak mě vyrušilo zvonění uvnitř v budovách.* **b)** *Ale byl jsem vytržen zvonem zazněvším uvnitř v budově.*
6. En me levant, cette idée m'est venue. **a)** *Ráno při probuzení jsem si to uvědomil.* **b)** *Když jsem vstával, najednou mě něco napadlo.*
– Proposez une autre / d'autres variante(s) de traduction des six phrases.

13. Exercice lexical

«... Il se trouva debout sur un roc immense...» «Julien, debout, sur son grand rocher...» «Quelque épervier parti des grandes roches au-dessus de sa tête...» (23 A)

a) Etudiez les nuances de sens entre **roc** – **roche** – **rocher**.
– Peut-on traduire autrement que par ***skála***?
b) Remarquez la traduction du mot **debout** dans le texte 23 A
– Traduisez (*státi*)
1. Lucien stál nerozhodně u auta a nevěděl, co má dělat. – 2. Před domem stál pes a štěkal. – 3. Na stole stála váza s květinami. – 4. Uprostřed náměstí stojí Voltairova socha. – 5. Stojím tu už dvacet minut a čekám, že otevřou (obchod). – 6. To přece nestojí za to!

UN MAGISTRAT SCRUPULEUX B

Pierre Aubier habitait chez ses parents, près du square de Cluny. Son père était magistrat; son frère, plus âgé de six ans, s'était engagé, au début de la guerre. Bonne famille bourgeoise, bien française, braves gens affectueux et humains, n'ayant jamais osé penser par eux-mêmes, et, très probablement, ne se doutant même pas de ce que cela pouvait être. Profondément honnête, ayant une haute idée des devoirs de sa charge, le président Aubier eût rejeté, indigné, comme sup-

rême injure, le soupçon que ses jugements puissent être dictés par d'autres considérations que celles de l'équité et la voix de sa conscience. Mais la voix de sa conscience n'avait jamais parlé (disons mieux: chuchoté) contre le gouvernement. Elle était née fonctionnaire. Elle pensait en fonction de l'Etat, variable, mais infaillible. Les pouvoirs établis se revêtaient pour lui d'une évidence sacrée.

(ROMAIN ROLLAND, *PIERRE ET LUCE*)

SVĚDOMITÝ ÚŘEDNÍK

Petr Aubier bydlel u rodičů nedaleko Clunyjského parčíku. Jeho otec byl soudce; bratr, o šest let starší, šel dobrovolně na vojnu hned na začátku války. Dobrá měšťanská rodina, počestní občané, hodní, srdeční, lidsky cítící lidé, kteří se nikdy neodvážili samostatného myšlení a pravděpodobně ani netušili, že něco takového by bylo možné. Pan sudí Aubier, člověk hluboce čestný a nesmírně vážně plnící své úřední povinnosti, byl by rozhořčeně jako nejhorší pohanu odmítl podezření, že jeho rozsudky by mohly být diktovány něčím jiným než smyslem pro spravedlnost a hlasem svědomí. Ale hlas jeho svědomí nikdy nemluvil (nebo lépe: ani nezašeptl) proti vládě. Bylo to svědomí již od narození úřednické. Myslilo vždycky státotvorně, podle měnících se poměrů, ale vždycky neomylně. Na vládnoucí moc se díval jako na posvátnou samozřejmost.

(PŘELOŽIL JAROSLAV ZAORÁLEK)

PŘEKLADATELSKÉ POSTUPY, POKRAČOVÁNÍ
PROCÉDÉS DE TRADUCTION, SUITE

TRANSPOZICE ČESKÉHO ADVERBIA –
TRANSPOSITION DE L'ADVERBE TCHÈQUE

Adverbium je slovní druh, který má v češtině větší frekvenci než ve francouzštině. Francouzština nemůže vždycky vytvořit tvar na -ment, a proto to, co čeština vyjádří příslovcem, vyjadřuje často jinými slovními druhy, souslovími nebo opisy. Větší frekvence adverbia v češtině souvisí také s častějším užíváním verbálního vyjádření namísto francouzského

nominálního. České spojení sloveso + příslovce odpovídá pak francouzskému spojení podstatné jméno + adjektivum:

Le juge demanda son **arrestation immédiate**.
Soudce požadoval, aby byla ***okamžitě zatčena****.*

Podívejme se, které jsou – kromě adverbia na -ment – nejčastější francouzské ekvivalenty českého adverbia.

1. Adjektivum, často ve funkci přístavku (apposition) nebo odděleného přívlastku (épithète détachée):
Obřadně *vstal.* Il se leva, **cérémonieux**
Denisa řekla ***nadšeně****: …* **Ravie**, Denise dit: …

2. Předložka se substantivem
laskavě avec douceur, *nehlučně* sans bruit, *neustále* en permanence

3. Infinitivní vazba s předložkou sans
nehybně sans bouger, *neuváženě* sans réfléchir

4. Gérondif
mimochodem en passant

5. Sousloví předložka + substantivum façon / manière / ton / voix / air ap. + adjektivum
nenapodobitelně d'une façon inimitable, *rozechvěle* d'une voix troublée, *vztekle* d'un air rageur

6. Sousloví předložka + substantivum esprit / air / signe ap. + de + substantivum plnovýznamové
vyčítavě d'un air de reproche, *nestranně* dans un esprit de désintéressement, *malomyslně* en signe de découragement

7. České sousloví adverbium + adjektivum bývá ve francouzštině vyjádřeno souslovím substantivum + adjektivum (dvojnásobná transpozice)
předčasně dospělá tvář un visage **d'une maturité précoce**,
dělala neuvěřitelně rychlé pokroky ses progrès étaient **d'une incroyable rapidité**

8. Slovesný opis
Právě odešli. Ils viennent de partir. – Neustále pláče. Elle ne cesse de pleurer. – *Nerad o tom mluvím.* Je n'aime pas en parler. – *Raději tam půjdu.* Je préfère y aller.

9. Francouzský ekvivalent českého adverbia je součástí verbo-nominální vazby

Krátce se zasmál. Il eut un petit rire. – *Zlostně se zašklebil.* Il eut une grimace méchante. – *Nenávistně na ni pohlédl.* Il lui jeta un regard plein de haine. – *Něco jí široce vysvětlovala.* Elle lui donnait de grandes explications.

10. Skupinu dvou adverbií, z nichž jedno je závislé na druhém (kromě velmi běžných jako très bien, assez mal), **opisuje francouzština jinými prostředky:**

velmi světácky d'une façon très mondaine, *zcela nevinně* en toute innocence

Čeština může hromadit příslovce, což je jí vlastní:

***Včera** přišel **vlastně dost brzo**.*

Proto najdeme v překladech do češtiny nezřídka příslovce, které v originále není. Říká se jím explicite (výslovně) to, co v původním textu je řečeno jen implicite (vyplývá to z kontextu):

Paul s'inquiète un peu: sa mère lui a fait promettre de ne jamais monter dans un wagon de tête. Michel le rassure: on est dans le second wagon. *Pavel si dělá trochu starosti; musel **totiž** slíbit matce, že nikdy nepojede prvním vozem. Michal ho uklidňuje: jsou **přece** ve druhém vagoně.*

EXERCICES

1. Observez et commentez l'emploi de l'adverbe dans la version tchèque

a) – « son frère s'était engagé au début de la guerre... »

*«...bratr šel **dobrovolně** na vojnu **hned** na začátku války...»*

– «...ayant une haute idée des devoirs de sa charge...»

*«...**nesmírně vážně** plnící své úřední povinnosti...»*

– «...le président Aubier eût rejeté, indigné, le soupçon...»

*«...pan sudí Aubier by byl **rozhořčeně** odmítl podezření...»* (23 B)

– «...et puis il se remettait à monter...»

*«...a pak stoupal **dále**...»*

– «...la position qu'il brûlait d'atteindre au moral...»

*«...duševní výši jíž **horoucně** toužil dosáhnout...»*

– «...serait-ce un jour la sienne?»

*«...Bude to jednou **též** jeho osud?»* (23 A)

b) 1. Cette histoire montre la lenteur de ses réactions.

*Ta příhoda ukazuje, **jak pomalu reagoval**.*

2. Elle le dévisageait, provocante.

*Měřila si ho **vyzývavě**.*

3. Il a réagi avec une animation étrange.

*Reagoval **neobyčejně vzrušeně**.*

4. Il continua de marcher avec une désolante lenteur.

*Šel dál **zoufale pomalu**.*

5. – Je sais, dit Igor, révolté.

*– To vím, řekl Igor **pobouřeně**.*

6. Un député ne peut pas faire l'objet de poursuites pénales ou disciplinaires. (Constitution)

*Poslanec nemůže být **trestně** nebo **kárně** stíhán. (Ústava)*

2. Transposez l'adverbe tchèque en français

a) Exprimez l'adverbe tchèque à l'aide d'une préposition + substantif

● nehlučně → *sans bruit*

bezpodmínečně	avec	l'instant, le moment
podrobně	sans	impatience
osobně	en	condition
neustále	pour	personne
prozatím		détail
netrpělivě		cesse

b) Transposez l'adverbe tchèque en locution adverbiale à l'aide de la préposition **avec**:

● přesně → *avec précision*

skromně (skromný = modeste), rozhořčeně (rozhořčený = indigné), odvážně (audacieux, courageux), vzrušeně (excité, animé), čestně (honnête, probe, droit)

c) Dites lesquelles des transpositions suivantes sont obligatoires, lesquelles sont facultatives (peuvent avoir comme synonyme un adverbe en **-ment**)

opatrně	avec précaution
dobrosrdečně	avec bonhomie
vychytrale	avec malice
zlomyslně	avec méchanceté
tvrdohlavě	avec entêtement
zběsile	avec fureur
přesvědčivě	avec conviction

d) Faites 10 phrases avec les locutions adverbiales françaises de l'exercice 2 a), b), c)

e) Exprimez l'adverbe tchèque **dále** suivi de l'infinitif

– par la locution continuer à + infinitif
– par le verbe poursuivre + substantif

● Budeme dále pracovat → *Nous continuerons à travailler.*
→ *Nous poursuivrons notre travail (nos travaux).*

Budeme dále	uveřejňovat vaše dopisy
	diskutovat o těchto problémech
	kritizovat nešvary (les abus)
	pomáhat lidem bez prostředků (les démunis)

3. Dites en tchèque en employant un adverbe

● Il travaille avec dévouement. → *Pracuje obětavě.*

Il travaille avec abnégation / responsabilité / enthousiasme / intelligence / persévérance / ténacité

4. Transformez en locution adverbiale synonyme; traduisez

● désespérément → *avec désespoir – zoufale*

gentiment / cruellement / inconditionnellement / assidûment / impatiemment

5. Distinguez le sens; employez dans de courtes phrases

précisément	×	avec précision
décidément	×	avec décision
justement	×	avec justice de justesse

6. Traduction

Faites attention non seulement à bien rendre des expressions isolées, mais aussi à respecter l'ordre des mots qui, dans les deux langues, obéit à d'autres impératifs.

a) en tchèque

Traduisez la première partie du texte 14 A: «Comment lui dire… ma très grande faute…»

b) en français

Nové období Smetanova života nezačínalo právě slibně. Koncertní cesta po západních Čechách skončila finančně naprosto neúspěšně. A tak se Smetana opět vrátil do Prahy rozhodnut živit se dále vyučováním. Upozornil na sebe jako pianista v komorních koncertech, což však spolu se soukromými hodinami, kterých nebylo mnoho, sotva stačilo na obživu. A Smetana si chtěl zařídit hudební ústav! Když už nevěděl kudy kam, obrátil se ke skladateli F. Lisztovi, který mu svrchovaně imponoval umělecky i lidsky, a svěřil se mu se svou beznadějnou situací i se svými životními plány… V době, kdy Smetana psal Lisztovi do Výmaru, chystala se v Čechách politická bouře, která nakonec smetla celý životní styl biedermeieru…

(B. Karásek, Bedřich Smetana)

c) Apès avoir traduit et rédigé votre texte, relevez les transpositions que vous aurez opérées (notamment celles des adverbes tchèques dans le texte b).